

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Capitulum XXIX. Grave.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

accepisset, vel saltem tali modo non accepisset. Quam ob rem Rota Romana in antiquis *decisione 65. de rescriptis, & decisione 14. de rerum permutatione* absolutè resolvit; si Papa alicui gratiam facit de beneficio, sub expectatione, dicendo in gratia, si tale beneficium adeptus fuerit, debeat dimittere illud, quod nunc possidet, non potest illud permutare expectans.

Porro dicta constitutio *c. de multa & Excrav. Excrabilis* ampliari debet, ut locum etiam habeat in regularibus prioratibus, prout videtur in *c. cum singula 32. hoc tit. in 6. juncta Clement. unica de supplenda negligentia praelatorum*. Item in parochialium Ecclesiarum perpetuis Vicarijs, aut Commendis, juxta *Clement. unicam de officio vicarij juncto Trident. Concil. sess. 7. c. 4. de reformatione*.

Limitari autè debet, nisi alterum beneficium curatum, aut personatus cum dispensatione Papæ adeptus sit, tali modo, ut liceat utrumque simul retinere, tametsi fortasse non fuerit sufficiens dispensandi causa, aut licet dispensatio subreptitia fuerit, prout *ex Gomez tradit Garz p. 11. c. 5. n. 22.* Cujus rei rationem dare possumus, quia collatio secundi ita subreptitiè obtenta, nulla est, & idè effectum vacationis, aut reservationis in priore beneficio non inducit, nisi quòd talis in penam criminis privari possit. Sin autem Papa super pluralitate talium incompatibilium dispensare nolit, tunc secundum praxim Curiae Romanae adjici solet in collatione secundi clausula, quòd priùs habitum beneficium liberè dimitti debeat, alioquin utrumque vacet, sicuti videre est apud *Flamin. lib. 3. c. 1. n. 64.* Alias limitationes quasdam legere potes apud *Abb. hic n. 12. & seqq. Azor tom. 2. lib. 17. c. 16. q. 9. & in Theologia Morali lib. 4. tract. 2. c. 3. assertione 2.*

Notandum tertio, duos personatus, sicuti in diversis Ecclesijs, ita etiam, & quidem majore ratione, in eadem Ecclesia non est concessum obtinere: quare vacat prior personatus seu dignitas per ademptionem posterioris,

Notandum quarto, personæ literatæ nobilibus, & sublimioribus personis æquiparantur, eisdemque privilegijs gaudent, prout testatur *Gl. hic V. Sublimes & Legisla:* idè in Imperio Romano receptum est, saltem, si literati publicum in Universitate approbata Testimonium, seu Doctoratum assecuti sint, ut verè nobiles esse censeantur, ac viris genere nobilibus æquiparentur.

Notandum quinto, cum personis generis claritate, vel doctrinâ præstantibus, facilius super pluralitate beneficiorum, etiam duplicium, & curatorum, dispensari potest à Romano Pontifice; id verò intelligendum, non quòd generis nobilitas, vel doctrina secundum se, ac præcisè spectata, sufficiens sit causa dispensationis, sed quòd qualitas ista doctrinæ, vel nobilitas, in plurimis personis efficiat, ut Eccl. magis utiles sint; & idè pluribus beneficijs honoranda, quam ob rem hæc ipsa dispensatio, seu communis Juris Canonici relaxatio, principaliter ad bonum publicum Ecclesiæ tendit, juxta *ea, quæ tradit S. Thomas 1. 2. q. 87. a. 4. ad 1.*

CAPITULUM XXIX. Grave.

PARAPHRASIS.

Praelati aliqui Ecclesiarum Clericos indignos ad Ecclesiastica beneficia promovunt, videlicet scientiâ, & morum honestate non præditos, ex quo magna Ecclesiæ detrimenta provenerunt. Id emendare volens *Innocent. III. in Concil. Lateran. c. 30.* præcepit, ut prætermittis indignis, personæ idoneæ assumantur, quæ Deo & Ecclesiæ velint, ac possint, servitium gratum impendere; & de hac re in Concilio Provinciali inquisitio diligens fiat, ita ut, qui ex Praelatis post primam, vel secundam correctionem culpabilis repertus fuerit, à conferendis beneficijs Concilium eum suspendat, atque aliam personam providam instituat, quæ

in beneficijs conferendis suspensi defectum suppleat; idemque circa Capitula, si in his negligentiam commiserint, servari debet. Quod si Metropolitanus delinquat, Superioris iudicio relinquatur, cui etiam in Concilio denunciandus erit. Ut autem hæc salubris provisio effectum plenius assequatur, insuper decernitur, ut nemo præter Romanum Pontificem, aut proprium Patriarcham à dicta suspensione absolvere possit, quæ ipsa in re quatuor Sedes Patriarchales specialiter honorantur.

SUMMARIUM.

1. Ut idonei Clerici ad beneficia Ecclesiastica promoveantur, diligenter curare debent Prælati Ecclesiastici, & quid faciendum in penuria idoneorum.
2. Num irrita sit collatio aut electio, si fiat indigno?
3. Exceptiones aliquæ à communi doctrina.
4. Qui Prælati indigni beneficia contulerit, neque se post unam aut alteram correptionem emendat, suspendi debet à collatione beneficiorum in Concilio Provinciali, ab absolute Sedi Apostolica vel proprio Patriarcha reservata.
5. Concilium Provinciale olim singulis annis haberi debebat, hodie tamen sufficit Tridentini observatio de Concilio Provinciali singulis triennijs celebrando.
6. Prælati exempti, si Concilio Provinciali de iure, vel de consuetudine intersunt, ita ut vocem decisivam habeant, subiecti sunt Concilio in illis, quæ pertinent ad Concilium prout etiam de Metropolitanano dici debet.
7. Neque tamen omnes, qui Concilio Provinciali intersunt, vocem decisivam habent.
8. Possunt tamen Episcopi, qui in Concilio Provinciali censuram ipso facto incurrendam tulerunt, ab eadem etiam, sua jurisdictionis subditos, ab-

solvere, nisi expressa fuerit facta reservatio.

Notandum primò. Prælati Ecclesiarum diligentem operam dare debent, ut ad beneficia Ecclesiastica promoveantur Clerici, qui & debitam scientiam, & vitæ probitatem præditi sunt. Consentit *c. cum incunctis 7. §. inferiora de electione. Clement. 1. de avaro & c. Trident. sess. 7. c. 3. & sess. 24. c. 18.* Siquidem ab improbis, aut indoctis ministris Ecclesiæ gravia scandala, aliæque mala, & incommoda proveniunt.

Sed quid si idonei Sacerdotes haberi non possint in regione aliqua, quæ v. g. nuper ad Fidem Catholicam conversa est. Resp. imprimis opera danda est, ut aliunde idonei Sacerdotes accersantur, si sæculares reperiri non possint, seu in defectum sæcularium, etiam regulares pro tempore durantis necessitatis, seu donec sæculares institui possint, & hoc casu ex charitatis lege quandoque obligati erunt Sacerdotes sæculares, si commodè possint, ad subveniendum Neophytis, aliisve Christianis, qui idoneis pastores, ac Sacerdotibus carent. Expectat etiam magis in hæc Sacerdotum idoneorum penuria, ut parochiæ plures uni idoneo committantur, quas per se, vel per alium, quatenus possibile est, administret, quàm ut non idoneis, seu malæ vitæ Sacerdotibus committantur, *argum. c. 1. c. 25. q. 1. juncta Gl. V. in Villis.* Ubi dicitur, quod extra civitates, si penuria sit Sacerdotum, uni plures parochiæ committi possint. Et *Abb. in c. sequenti in repetitione §. qui vero n. 27.* ait, quod ex causa justa, videlicet ab penuriam idoneorum ministrorum, uni bono Clerico conferri possent omnia beneficia civitatis. Denique verò, si nullam excogitatam rationem, idoneæ personæ haberi, aut accersiri possint ad Ecclesias, necessitas cogit, ut ministri minus idonei quandoque instituantur, prout hic observat *Abb. n. 22. & Ioann. Gallemayr super Trident. sess. 7. c. 3.* quod stante penuria Sacerdotum idoneorum, Episcopus providere debet beneficijs, eo modo, quo potest meliorem.

N 2.

Quæritur

Quæri etiam hic solet, num irrita sit electio, aut collatio beneficij, si fiat indigno, videlicet indocto, aut improbo, seu infami. Resp. & dico primò: collatio, aut electio ad beneficium, quod curam animarum habet, si fiat indigno, videlicet moribus, aut scientiâ debitâ non prædito, ipso jure irrita censeri debet, sicuti docet *Rodrig. 10. 2. regularium. q. 53. a. 6.* & supponit *S. Thom. 2. 2. q. 63. a. 2. ad 3. Covarr. regula peccatum. p. 2. S. 7. n. 3. & sumitur ex cit. §. inferiora.* Ubi habetur, quòd eligens ad tale beneficium indignum, sive moribus, & scientiâ non commendatum, pro ea vice eligendi potestate privatus sit, consequenter electio, seu collatio beneficij ad Superiorem devolvi debet, ideòque prior electio irrita est, sicuti rectè notavit *Rodrig. cit. loco. Navar. in c. si quando exceptione 17. n. 10. de rescriptis.* Vide tamen, quæ docui in *disp. de Prælati Ecclesiasticis q. 53. & 59.* Ubi admonui, ita electum, aut provisum, si defectum scientiæ, aut improbitatis tollere possit, ac velit, ipsique lis nulla moveatur, in conscientia tutum esse.

Dico secundò: si ad alia beneficia inferiora improbus, aut debitâ scientiâ non instructus, instituat, valet institutio, cum nullum jus exstet, quo collatio, aut institutio talis irrita censetur. Videri autem potest *Navar. in cit. c. exceptione 17. Azor. 10. 2. lib. 6. c. 7. q. 11.* Rescindi tamen potest, & interdum debet institutio *juxta Trident. sess. 7. c. 3. de reformat. & supponunt S. Thom. & Covar. cit. locis. & docet ex communi Less. de justitia c. 34. n. 57. Garza. 3 p. 7. c. 7. n. 28. & c. 8. n. 48.*

Excipe primò: nisi electus aut provisus ob crimen aliquod juris infamiam, adeòque irregularitatem patiat, tunc enim ejus electio omnino irrita est, prout docent omnes, & dixi in *cit. q. 59.*

Excipe secundò: nisi qui eligitur, vel instituitur in beneficio, omnino illiteratus sit, ita ut latinè legere nesciat; hujus enim irrita est provisio, excepta plenitudine potestatis Papalis, uti docui in *cit. disp. q. 55.*

& tradit *Navar. in cit. c. si quando except. 13. & except. 16. n. 11.*

Excipe tertio, si tali crimine quispiam interitus, atque infamis sit, quod ad pœnam depositionis sufficiat, collatio beneficij facta censeri debet irrita, & in ordine ad forum externum, prout explicavi in *cit. q. 53.* Idemque eadem probabilitate dicendum, si talis sit electus, vel provisus, pendente accusatione de crimine. *argum. c. 4. de accusationibus. ubi Abb. & c. ult. de testibus, & docet Navar. except. 17. n. 9.*

Refert autem in ordine ad externum forum, num collatio vel electio facta indigno ipso jure irrita censeri debeat, an verò non irrita, sed irritanda; quia si ipso jure irrita fuit, potest beneficium, tanquam vacans ab altero impetrari, & superior contra indignum promotum procedere potest, tanquam contra eum, qui Canonicam institutionem nunquam habuit, ideòque fructus perceptos à tempore institutionis eidem auferre.

Notandum secundò, Prælati conferens beneficia personis indignis, si post unam, & alteram correptionem se non emendat, in Concilio Provinciali à collatione beneficiorum suspendi debet. Hæc pœna longè diversa est ab ea, quæ decernitur in *supra cit. cap. cum in cunctis.* Ibi enim statuitur, ut eligens (idemque sentiendum de collatore) personam indignam ad beneficium, pro ea tantam vice, seu quoad ejusdem beneficij collationem privatus sit: hic verò de cujuslibet beneficij provisionibus dicitur, si personas indignas promoveant, & moniti se non corrigant, ut ab omni beneficiorum collatione suspendantur, suspensione Sedi Apostolicæ, vel proprio Patriarchæ reservatâ, licet aliter, sed non rectè, hanc rem explicet *Gloss. hic V. persona.*

Notandum tertio, Concilium Provinciale olim singulis annis haberi debebat, prout expressius legitur in *c. sicut 25. de accusationibus.* In quo textu idem dicitur de Syno-

Synodo diœcesana : sed Trident. Concil. Sess. 24. c. 2. requirit, ut Concilium Provinciale quolibet triennio à Metropolitano, vel si is impeditus sit, à Coëpiscopo antiquiore indicatur, & ad tale Concilium etiam Episcopi exempti; seu nulli Archiepiscopo subiecti, v.g. Bambergensis, venire teneantur, ita ut & ipsi Provincialis Concilij (ejus Provincie, quam ipsi elegerint) decretis obligentur; idemque sentiendum de Prælati alijs, qui quasi Episcopalem, intra aliquam Provinciam, obtinent Jurisdictionem, prout *Azor. to. 2. lib. 3. c. 47. q. 2. tradit.*

Notandum quartò. Licet Metropolitanus Jurisdictionem non habeat in subditos suorum Coëpiscoporum, extra casus appellationis *c. 1. de officio legari c. duo simul 9. de officio ordinarij*, tamen Prælati Coëpiscopi subiecti non tantum vocari possunt ad Concilium Provinciale, sed etiam in eodem, seu ob contumaciam, seu ob alia delicta puniri, sicuti hîc dicitur, & annotavit *Abb. n. 4.*

6 Sed quid de Prælati exemptis sentiendum? Resp. si tales Prælati de Jure, vel consuetudine, ita Concilio Provinciali intersint, ut vocem decisivam habeant, tunc pars Concilij sunt, idèque subiecti Concilio, in pertinentibus ad illud, & decreta ejus, quemadmodum id etiam dici debet de Metropolitano, qui licet singulis in Concilio residentibus subiectus non sit, sed potius major, est tamen subiectus Concilio Provinciali, ita ut ab eo judicari & puniri possit, exceptis causis majoribus, aut Sedi Apostolicæ reservatis, sicuti tradit *Navar. Concil. 6. de majoritate, Sanchez lib. 8. de matrimonio disp. 17. n. 36. contra Abb. hic n. 8.* Ubi argumento hujus Capituli ait, quod Metropolitanus non potest puniri à Concilio Provinciali, cum sit caput ejus. Sed rectè respondet Navar. Metropolitanum non præsidere in Concilio, tanquam qui sit supra Concilium, seu Superior Concilij, quemadmodum Episcopus præsidet in Synodo diœcesana, & Papa in Concilio

OEcumenico *c. 4. de electione.* Sed Archiepiscopum in Provinciali Concilio præsidere, sicut Decanus præsidet in Capitulo Canonicorum, Quare ait Navar. sicuti Capitulum, seu sede vacante, seu ob consuetudinem etiam non vacante sede, habens Jurisdictionem in singulos è Capitulo, eam contra Decanum quoque exercere potest, sic etiam Concilium Provinciale cum habeat Jurisdictionem in singula Concilij membra, quorum unum est Archiepiscopus, poterit in ipsum quoque exercere jurisdictionem. Ad textum hujus cap. Resp. delictum istud Metropolitanus inter causas graves censeri, quod proinde Superioris judicio, ac provisioni reservandum videbatur.

Porro non omnes, qui ad Concilium Provinciale veniunt, etiam vocem decisivam habent, uti colligi potest ex *Concilio Mediolan. 4. anni 1573.* Ubi de Concilio Provinciali col. 1. Cathedralium Ecclesiarum Capitula invitantur ad Concilium, si quid per missos procuratores in eo proponere velint.

Quæritur. Si in Concilio provinciali aliquid præceptum, vel prohibitum sit sub censura, ipso facto incurrenda, possuntne Episcopi singuli absolvere transgressores, qui suæ diœcesis, ac Jurisdictionis sunt? Affirmandum est cum *Abb. hic n. 14. & consentit Suarez lib. 6. de legib. c. 15. n. 7.* quando hoc idem tradit de potestate dispensandi in legibus Concilij Provincialis. Ratio dari debet, quia hoc ipso, quod Concilium Provinciale sibi casus non reservavit, (cum neque congruè reservare poterit, ne opus sit vel ad Pontificem recurrere, vel tamdiu expectare, dum aliud Provinciale Concilium congregaretur) Ordinarijs locorum talem absolvendi, vel dispensandi facultatem concessisse videtur; quamquam, quod attinet ad dispensationem in legibus, considerandum quoque est, num ea sint circa materias ordinarias, & omnium diœcesium communes, tunc locum habet doctrina Suarez; an verò circa aliam graviorem, seu specialem materiam, ac propriè perti-

mentem, ad Concilij provincialis cognitionem, tunc secus dicendum foret. Quod verò attinet ad absolutiones, habemus generalem regulam in c. super 29. de sententia excommunicationis, si conditor Canonis absolutionem sibi specialiter non retinuit, alijs concessisse censetur.

Notandum quintò. Post Apostolicam Romanam Sedem tempore hujus Concilij, aliæ quatuor, eæque propriæ Sedes Patriarchales numerabantur: Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena & Ierosolymitana, c. antiqua 23. de privilegijs. Vide, quæ docui lib. 1. tract. 4. c. 7. n. 4.

CAPITULUM XXX.

Extirpandæ.

PARAPHRASIS.

Queritur Innocent. III. in Concilio Generali c. 6. quòd in quibusdam Provincijs pessima consuetudo obtinuit, ut Patroni Ecclesiarum Parochialium, & aliæ personæ quædam, proventus Parochiarum sibi penitus vendicantes, Presbyteris inibi constitutis, tam exiguum portionem relinquunt, ut congruè se nequeant sustentare; & compertum erat, quòd in quibusdam regionibus parochiales Presbyteri, seu Parochi, non nisi quartam quartæ, id est partem decimam sextam decimarum perciperent, unde fit, ut in his regionibus penè nullus inveiatur Parochus, qui ullam, vel modicam literarum scientiam habeat; cum itaque os bovis triturantis ligari non debeat Deutr. c. 15. v. 4. & qui altari servit, cum de altari vivere deceat 1. Cor. 9. v. 15. statuit Concilium, ut non obstante, seu Episcopi, seu Patroni, seu alterius personæ consuetudine, Presbyteris, seu curatis parochiarum, portio sufficiens assignetur.

SUMMARIUM.

1. Non valet consuetudo, ut parochiales proventus, Patroni, vel alij, quibus

incorporata sunt tales parochiales Ecclesia, accipiant, & Vicario, qui curam animarum habet, vix congruam sustentationem relinquunt.

2. Et hinc ad talia beneficia vix repertiuntur idonei.

3. Equiparantur quidem in jure scientia modica Parochi, & nulla, sæpe tamen damnosiores sunt, qui modicam scientiam habent, quam qui nullam.

Notandum primò. Non valet consuetudo, si alicubi introducitur, ut Ecclesia parochialis Patronus, Episcopus, vel alius v. g. cui parochia incorporata est, proventus parochiales accipiat; Rectori verò, aut Vicario, qui curam animarum sustinet, congruæ sustentationis portio non relinquatur: nam talis consuetudo repugnat sacris Canonibus, & primævæ beneficiorum, decimarum, aliorumque proventuum parochialium institutioni (quippe cum ij principaliter dentur à fidelibus ad sustentationem ministrorum, divina ipsi præbentium, atque spiritualiter pascendum) denique etiam naturali justitiæ, cum operarius dignus sit mercede sua Luc. 10. v. 7.

Notandum secundò. Si beneficia, & vicaria, maxime curam animarum habentia, nimis tenues redditus habeant, non reperitur viri docti & idonei, qui ea suscipere velint, unde magnum Ecclesiæ damnum provenit.

Notandum tertio. Si scientia Parochi, seu curam animarum habentis, exigua sit, perinde ferme est, ac si nulla sit: quare ait Abb. hic n. 3. quòd modica, & nulla prudentia æquiparantur; imò addit, quòd prudentia modica damnosior sit, quia ducit hominem in errorem, quando aliquid sciens, & non totum, ac plene prudentiæ, seu potius ignorantia suæ fidem habet; at verò, qui omnino ignorans est, alios consulit, & errorem declinat, idque observandum adversus eos, qui postquam unum vel alterum annum Theologiæ, aut Juri Canonico operam dederunt, curæ animarum, vel audiendis confessionibus se applicant, neque